Päivystävän sairaanhoitajan koulutus räätälöitiin alueen tarpeisiin

16.12.2020

Lääkäriresurssien vuosia kestänyt niukkuus ja potilasmäärien kasvu pakottivat pohtimaan uusia tapoja toimia terveydenhuollossa. Jo 2000-luvun alkupuolelta asti on kehitetty ja arvioitu toimintatapojen uudelleenjärjestelyä sekä lääkäreiden ja hoitajien välisiä tehtävänjakoja. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) julkaisi vuonna 2010 yhtenäisen päivystyshoidon kriteerit, jotka sisälsivät suosituksia päivystyksen sairaanhoitajien työnkuvasta. STM esitti mm. työnkuvan kehittämistä itsenäisten vastaanottojen suuntaan. Uusi sairaanhoitajan työnkuva mahdollistaisi mm. erilaisten tutkimusten tilaamisen tai pienten haavojen ompelemisen.

Tehtäviä siirrettäessä on tärkeää sekä tehtävien että vastuunjaon selkeä aukikirjoittaminen. Sovitulla työnjaolla selkiytetään hoitajien ja lääkäreiden ajankäyttöä ja samalla pienennetään vastaanottotoiminnan kustannuksia. Muutosten seurauksena on lääkäreiden vastaanottojen saatavuus kasvanut. (Peltonen 2009.)

Sairaanhoitajien vastaanotolla potilaat saavat hyvää ohjausta ja neuvontaa. Peltosen (2009) väitöskirjassa todettiin, että hoitajien itsenäisen työn etuina ovat potilaiden hoidon saatavuuden parantuminen, hoitajien ammattitaidon hyödyntäminen sekä työn vaihtelevuus.

Erilaiset työtehtävät sekä lääkäreiltä siirretyt tehtävät aiheuttavat tarvetta sairaanhoitajien lisäkoulutukseen. Myös perustutkintoon johtavaan koulutuksen tulee sisältää opetusta itsenäisestä vastaanottotyöstä, puhelinneuvonnasta ja pitkäaikaissairauksia sairastavien potilaiden hoidosta, seurannasta sekä sairauksien ennaltaehkäisystä. Itsenäistä vastaanottotyötä jo tekevät hoitajat tarvitsevat aikaisemman tiedon syventämistä ja laajentamista sekä uusia taitoja selvitäkseen työtehtävistään. Myös työelämän tarpeet tulee lisäkoulutuksissa huomioida. (Hukkanen & Vallimies-Patomäki 2005; Peltonen 2009.)

Suunnittelun aloitus

Päivystysasetuksen muutos (2017) edellytti Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin (EPSHP) yhteispäivystyksessä ja terveyskeskusten kiirevastaanotoilla työskentelevän hoitohenkilökunnan kliinisen osaamisen täydentämistä päivystävän sairaanhoitajan tehtäviin. SeAMK Täydennyskoulutus sai tehtäväkseen suunnitella ja toteuttaa päivystävän sairaanhoitajan räätälöidyn täydennyskoulutuksen yhteistyössä EPSHP:n päivystyksen toimialueen kanssa. Koulutussuunnitteluun ja asiantuntevien kouluttajalääkärien järjestämiseen osallistui myös perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen yksikkö Aksila. Koulutuksen suunnittelu aloitettiin syksyllä 2018 tavoitteena toteuttaa se vuoden 2019 aikana. Korona-aika pitkitti sekä suunnittelua että toteutusta, minkä vuoksi koulutukseen osallistuvien 20 sairaanhoitajan valmistuminen on siirtynyt syksylle 2020. Koulutuksen järjestäminen Seinäjoella säästi aikaa ja kustannuksia.

Toteutus

Päivystävän sairaanhoitajan koulutus koostui kuudesta moduulista, joihin kuhunkin kuului kontaktiopetuksen lisäksi itsenäistä opiskelua Moodle-oppimisalustaa hyödyntäen. Pääsisältönä koulutuksessa oli yleisimpien päivystykseen tulevien potilasryhmien hoito: korva- ja nieluoireiset, mielenterveys- ja päihdeongelmaiset, sydän- ja neurologisten potilaat, tukiranka-, iho- ja allergiapotilaat, silmäpotilaat, pienet traumat sekä virtsatieinfektio- ja suolisto-oireiset. Kouluttajina toimivat eri erikoisalojen kokeneet asiantuntijat. Lääkärien, päivystävien sairaanhoitajien ja muiden erikoisasiantuntijoiden luentojen ohella kaikkiin kontaktipäiviin sisältyi käytännön harjoituksia, esimerkiksi haavan ompelua ja näytteenottoa. Kouluttajat jakoivat opetusmateriaalit keskenään etukäteen opetuksen päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Opintojaksoihin sisältyviin itsenäisiin oppimistehtäviin liittyi erilaisten käytännön työssä kohdattujen potilastapausten hoidon tarpeen arviointia sekä jatkohoidon suunnittelua. Päivystyksessä työskentelevä lääkäri arvioi opiskelijoiden tehtäväsuoritukset ja antoi niistä henkilökohtaisen palautteen.

Kontaktipäivien ja niihin sisältyneiden taitopajojen sekä itsenäisen opiskelun päätteeksi opintoihin kuului viiden päivän (40 t) mittainen käytännön harjoittelu päivystävän sairaanhoitajan tehtävissä perusterveydenhuollossa tai yhteispäivystyksessä. Työharjoittelu tuli suorittaa muualla kuin omassa työpisteessä.

Palaute

Koulutukseen osallistujilta kerättiin palaute jokaisen kontaktijakson yhteydessä. Palautteen avulla oli mahdollisuus mm. tarkentaa kouluttajille annettavaa ohjeistusta. Merkittävimmäksi haasteeksi koettiin koronapandemiasta johtunut opiskelun pitkittyminen ja joidenkin osallistujien harjoitteluiden keskeytyminen. Palaute koko koulutuskokonaisuudesta oli pääsääntöisesti kiittävää. Kaikki osallistujat pitivät täydennyskoulutuskokonaisuutta hyvänä ja luennoitsijoita pätevinä. Käytännön harjoitukset ja työpajat sekä opettajista päivystävän sairaanhoitajan Anitta Kopsalan valloittava persoona ja pitkä kokemus päivystävän sairaanhoitajan työstä saivat erityisen paljon kiitosta. Myös päihdepotilas-kokemusasiantuntijan puheenvuoro oli opiskelijoille merkittävä. Oppimista tapahtui myös ryhmän sisällä. Osallistujien taustojen erilaisuus koettiin suurena rikkautena ja uusia näkökulmia avaavana.

Terhi Hirsimäki
Suunnittelija
SeAMK Täydennyskoulutus

Anna Rauha
Suunnittelija
SeAMK Täydennyskoulutus

Riikka Halmesmäki
Lehtori
SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Lähteet:

STM 2010. Yhtenäiset päivystyshoidon perusteet. Työryhmän raportti.

Peltonen Eija, Lääkäreiden ja hoitajien työpari- ja tiimityö vastaanottojen toimintamalleina perusterveydenhuollossa, väitöskirja 2009

Hukkanen, E. & Vallimies-Patomäki, M. 2005. Yhteistyö ja työnjako hoitoon pääsyn turvaamisessa- Selvitys kansallisen terveyshankkeen työnjakopiloteista. Sosiaali- ja terveysministeriö.